

European
Commission

Εκπαίδευση και κατάρτιση 2020

Βασικά σημεία των ομάδων εργασίας

2014-2015

Τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης της Ευρώπης προσφέρουν στους πολίτες σημαντικές ευκαιρίες μάθησης σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Ωστόσο, περισσότεροι από ένας στους δέκα μαθητές εγκαταλείπουν το σχολείο χωρίς επαρκή προσόντα, λιγότεροι από τέσσερις στους δέκα νέους έχουν ολοκληρώσει σπουδές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και δύο στους δέκα ενήλικες έχουν χαμηλό επίπεδο αλφαριθμητισμού και αριθμητισμού.

Η εξέλιξη αυτή καταδεικνύει ότι πρέπει ακόμη να γίνουν πολλά για να εξασφαλιστεί ότι τα εκπαιδευτικά μας συστήματα εξοπλίζουν τους Ευρωπαίους με τις δεξιότητες που χρειάζονται για να βρουν τη θέση τους στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία. Η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με τις κοινές προκλήσεις, τις επιτυχείς μεταρρυθμίσεις και τις βέλτιστες πρακτικές είναι πολύτιμη. Οι ομάδες εργασίας «Εκπαίδευση και κατάρτιση 2020» αποτελούν σημαντικό μέσο γι' αυτού του είδους τη συνεργασία στον τομέα των πολιτικών.

Κατά τα τελευταία δύο έτη, έξι ομάδες εργασίας ανταλλάσσουν ορθές πρακτικές στους τομείς της πολιτικής για τα σχολεία, την τριτοβάθμια εκπαίδευση, την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, την εκπαίδευση ενηλίκων, τις εγκάρσιες δεξιότητες και την ψηφιακή και ανοικτή μάθηση. Στις ομάδες αυτές συμμετέχουν πάνω από 400 εμπειρογνώμονες από τα 28 κράτη μέλη της ΕΕ, τις υποψήφιες χώρες και τις χώρες του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, καθώς και ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι και ενώσεις που εκπροσωπούν ομάδες συμφερόντων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Είμαι στην ευχάριστη θέση να σας παρουσιάσω τα «Βασικά σημεία» των εργασιών των έξι αυτών ομάδων - μια διαδικτυακή εργαλειοθήκη, τρία πλαίσια αναφοράς για τις δεξιότητες και διάφορα εγχειρίδια πολιτικής, καθώς και σημαντικά πολιτικά μηνύματα και τα διδάγματα που αντλήθηκαν.

Καθώς έξι νέες ομάδες εργασίας αρχίζουν να εργάζονται αυτό το μήνα, πιστεύω ότι το παρόν φυλλάδιο θα αποδειχθεί χρήσιμο έγγραφο που αποτελεί πηγή έμπνευσης για τη στήριξη της ανάπτυξης ποιοτικών συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης σε όλη την Ευρώπη. Πρέπει να συνεχίσουμε να εργαζόμαστε πάνω στις μεταρρυθμίσεις. Για να διαφυλάξουμε την ευημερία και την ανταγωνιστικότητά μας και να εξασφαλίσουμε ότι όλοι οι Ευρωπαίοι θα μπορούν να αξιοποιήσουν στο μέγιστο τη ζωή τους.

Tibor Navracsics

Ευρωπαίος Επίτροπος για την εκπαίδευση, τον πολιτισμό, τη νεολαία και τον αθλητισμό

Φεβρουάριος 2016

Πίνακας περιεχομένων

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....	3
ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ ΤΗΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	6
ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ.....	9
ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ	14
ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΓΚΑΡΣΙΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ.....	20
ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΜΑΘΗΣΗ.....	23

Τα βασικά σημεία που παρουσιάζονται στο παρόν έγγραφο έχουν συνταχθεί από την Επιτροπή σε συνεργασία με μέλη των ομάδων εργασίας. Τα μηνύματα αυτά δεν αντικατοπτρίζουν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Επιτροπής ούτε των κρατών μελών, αλλά προορίζονται να συνοψίσουν τα κύρια συμπεράσματα των άτυπων εργασιών των ομάδων.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα αποτελέσματα των ομάδων εργασίας διατίθενται στη διεύθυνση:

http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/expert-groups_en.htm

Οι ομάδες εργασίας ΕΚ 2020, στις οποίες συμμετέχουν περισσότεροι από 400 εμπειρογνώμονες από τις διοικήσεις των κρατών μελών και άλλοι ενδιαφερόμενοι φορείς, αποτελούν ένα από τα κύρια εργαλεία της **εργαλειοθήκης ΕΚ 2020**. Μέσω της **αμοιβαίας μάθησης και του εντοπισμού ορθών πρακτικών** βοηθούν τα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν τις βασικές προκλήσεις των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης και να εργαστούν με γνώμονα τις κοινές προτεραιότητες που έχουν συμφωνηθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Μεταξύ του 2014 και του 2015 δραστηριοποιήθηκαν **έξι ομάδες εργασίας ΕΚ 2020**.

Η ομάδα εργασίας για την σχολική πολιτική παρουσίασε δύο κύρια αποτελέσματα:

1. Μια **διαδικτυακή σχολική εργαλειοθήκη**, με συνοδευτικά **μηνύματα πολιτικής** σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής μιας σφαιρικής προσέγγισης της σχολικής εκπαίδευσης για την προώθηση της χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης και τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.
2. Έναν **οδηγό σχετικά με πολιτικές για τη βελτίωση της αρχικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών**, με τίτλο «Διαμόρφωση προοπτικών κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας όσον αφορά τη διδασκαλία», όπου προτείνονται δράσεις πολιτικής με παραδείγματα από όλη την Ευρώπη.

Η ομάδα εργασίας για τον εκσυγχρονισμό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, βασιζόμενη σε δραστηριότητες ανταλλαγής γνώσεων μεταξύ ομοτίμων και σε συζητήσεις πολιτικής σε επίπεδο ΓΔ, εκπόνησε **βασικά μηνύματα** που συμβάλλουν στην υλοποίηση της ατζέντας εκσυγχρονισμού, συγκεκριμένα όσον αφορά τα ακόλουθα θέματα:

1. Αναδιάρθρωση του τοπίου της ευρωπαϊκής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
2. Χρηματοδότηση με βάση τις επιδόσεις και συμφωνίες επιδόσεων
3. Το περιφερειακό τρίγωνο γνώσης
4. Διεθνοποίηση, κινητικότητα και νεοαφιχθέντες μετανάστες
5. Βελτίωση των δυνατοτήτων απασχόλησης
6. Βελτίωση της ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Η ομάδα εργασίας για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση ανέπτυξε 20 **κατευθυντήριες αρχές**, οι οποίες απευθύνονται κυρίως στους φορείς χάραξης πολιτικής, στους κοινωνικούς εταίρους και στους παρόχους κατάρτισης, σχετικά με το πώς θα δημιουργηθούν οι πλέον ευνοϊκές συνθήκες για **υψηλής απόδοσης μαθητείες και μάθηση στον χώρο εργασίας**. Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές καλύπτουν τις ακόλουθες προκλήσεις πολιτικής:

1. Εθνική διακυβέρνηση και συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων
2. Στήριξη για τις εταιρείες, ιδίως τις ΜΜΕ, προσφέροντας ευκαιρίες μαθητείας
3. Ελκυστικότητα των μαθητειών και βελτιωμένος επαγγελματικός προσανατολισμός
4. Διασφάλιση της ποιότητας όσον αφορά τη μάθηση στον χώρο εργασίας

Η ομάδα εργασίας για την εκπαίδευση ενηλίκων, βασιζόμενη σε δραστηριότητες ανταλλαγής γνώσεων μεταξύ ομοτίμων και ενημερωμένη από δύο μελέτες, εκπόνησε βασικά μηνύματα και συστάσεις πολιτικής με σκοπό:

1. την αύξηση των βασικών δεξιοτήτων των ενηλίκων
2. την ανάπτυξη δεξιοτήτων ΤΠΕ για ενήλικες και τη χρήση ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων
3. την ενίσχυση της αποδοτικότητας, της αποτελεσματικότητας και της συνοχής των πολιτικών

Η ομάδα εργασίας για τις εγκάρσιες δεξιότητες συνέβαλε στην υιοθέτηση του **κοινού πλαισίου αναφοράς της ΕΕ για τις γλωσσικές και ψηφιακές δεξιότητες** και στην ανάπτυξη ενός τέτοιου πλαισίου για την εκπαίδευση στην επιχειρηματικότητα.

Η ομάδα εργασίας για την ψηφιακή και διαδικτυακή μάθηση συνέβαλε στην ανάπτυξη:

1. ενός **πλαίσιου αναφοράς** για να βοηθηθούν οι εκπαιδευτικοί οργανισμοί να αξιοποιήσουν πλήρως το δυναμικό της ψηφιακής και ηλεκτρονικής εκπαίδευσης, το πλαίσιο «Ψηφιακά ικανή εκπαιδευτική οργάνωση»·
2. **βασικών μηνυμάτων** στις εξής συνιστώσες της ανοικτής εκπαίδευσης: διασφάλιση της ποιότητας, παραγωγή και χρήση ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων.

Το παρόν έγγραφο παρέχει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα αποτελέσματα αυτά. Απευθύνεται στους φορείς χάραξης πολιτικής.

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Στόχος αυτής της ομάδας εργασίας ήταν να συνδράμει τις χώρες στη βελτίωση της σχολικής εκπαίδευσης προωθώντας την ανάπτυξη πολιτικής μέσω της ανταλλαγής γνώσεων μεταξύ ομοτίμων και της ανταλλαγής ορθών πρακτικών. Στο πλαίσιο αυτής της εντολής, η ομάδα επικεντρώθηκε σε δύο βασικές προκλήσεις: την αντιμετώπιση του προβλήματος της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και τη βελτίωση της αρχικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών.

Τα κύρια αποτελέσματα της ομάδας εργασίας είναι:

- μια διαδικτυακή «**ευρωπαϊκή σχολική εργαλειοθήκη**», με συνοδευτικά **μηνύματα πολιτικής** σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής μιας σφαιρικής προσέγγισης της σχολικής εκπαίδευσης για την προώθηση της χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης και τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου·
- ένας «**οδηγός πολιτικών για τη βελτίωση της αρχικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών**», ο οποίος διερευνά τρόπους για να βελτιώσουν οι χώρες τη συνάφεια και την ποιότητα του τρόπου με τον οποίο οι εκπαιδευτικοί προετοιμάζονται για τον δύσκολο ρόλο τους. Οι προτεινόμενες ενέργειες πολιτικής επεξηγούνται με πολλά σχετικά παραδείγματα από όλη την Ευρώπη.

Πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου

Στο πλαίσιο της μείωσης της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου σε ολόκληρη την ΕΕ, αλλά και σημαντικών διαφορών μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών, περιφερειών και ομάδων εκπαιδευομένων, η ομάδα εργασίας διερεύνησε τον τρόπο με τον οποίο οι συνεργατικές προσεγγίσεις σε τοπικό και σχολικό επίπεδο μπορούν να ανταποκριθούν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο στον πολύπλοκο και πολυδιάστατο χαρακτήρα του φαινομένου της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και να προωθήσουν την εκπαιδευτική επιτυχία προς όφελος όλων των παιδιών και των νέων. Αναγνωρίζοντας ότι οι μαθητές εγκαταλείπουν την εκπαίδευση για πολλούς διαφορετικούς και αλληλένδετους λόγους, στο τέλος μιας μακράς διαδικασίας σταδιακής αποχώρησης που συχνά συνδέεται με τις χαμηλές επιδόσεις, η ομάδα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το σχολείο είναι μεν ένας από τους φορείς που μπορεί να αντιμετωπίσει την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου, δεν μπορεί όμως να λειτουργήσει σε απομόνωση δεδομένου ότι υπάρχουν παράγοντες εκτός του σχολείου που επηρεάζουν το επίπεδο συμμετοχής και επιτυχίας των παιδιών.

Με βάση τα πορίσματα της θεματικής ομάδας εργασίας για την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου (2011-2013), η ομάδα εργασίας εξέφρασε την άποψη ότι χρειάζεται **ενιαία σχολική προσέγγιση** για την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, στο πλαίσιο της οποίας ολόκληρη η σχολική κοινότητα συμμετέχει **σε μια συνεκτική, συνεργατική και συλλογική δράση, σε στενή συνεργασία με διάφορους εξωτερικούς ενδιαφερόμενους φορείς**. Η ομάδα προσδιόρισε τις αναγκαίες προϋποθέσεις και μέτρα πολιτικής για την αποτελεσματική εφαρμογή αυτών των προσεγγίσεων, καθώς και μια πληθώρα ορθών πρακτικών στο επίπεδο του σχολείου από διάφορα κράτη μέλη. Παραδείγματα ορθών πρακτικών και άλλων πόρων διατίθενται στους υπευθύνους χάραξης πολιτικής και στους ειδικούς επαγγελματίες μέσω της νέας «Ευρωπαϊκής εργαλειοθήκης για τα σχολεία»¹, μιας μοναδικής διαδικτυακής πλατφόρμας που θα παραμείνει ανοικτή για περαιτέρω συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων σε όλη την Ευρώπη. Μέσω της προώθησης της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς

¹ Διατίθεται στον δικτυακό τόπο της Πύλης Σχολικής Εκπαίδευσης:
<http://www.schooleducationgateway.eu/el/pub/index.htm>

και μιας ενιαίας σχολικής προσέγγισης, η εργαλειοθήκη καλύπτει ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων, ενώ θα επικαιροποιείται και θα επεκτείνεται σε συνεχή βάση.

Στα βασικά **μηνύματα πολιτικής** της ομάδας εργασίας περιλαμβάνονται:

- Η εξασφάλιση ότι κάθε παιδί και νεαρό άτομο έχει ίσες ευκαιρίες πρόσβασης, συμμετοχής και ωφέλειας από **υψηλής ποιότητας εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς**, με σχετικά προγράμματα σπουδών που κεντρίζουν το ενδιαφέρον και αφοσιωμένο προσωπικό που αποτελεί πηγή έμπνευσης, αποτελεί τον πιο αποτελεσματικό τρόπο για την πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.

- **Όλοι οι εκπαιδευόμενοι και οι διαφορετικές τους ανάγκες** θα πρέπει να βρίσκονται **στο επίκεντρο του σχολείου** - θα πρέπει να οριστούν υψηλές προσδοκίες για όλους τους εκπαιδευόμενους για να αξιοποιήσουν πλήρως το δυναμικό τους.

- Χρειάζεται **αποτελεσματική ηγεσία και διακυβέρνηση** για να προωθηθούν το πνεύμα της ομαδικής εργασίας και οι συνεργατικές πρακτικές εντός της σχολικής κοινότητας και να συμπλεύσουν οι σχολικοί παράγοντες και λοιποί ενδιαφερόμενοι φορείς ώστε να διασφαλιστεί η εκπαιδευτική επιτυχία και να προληφθεί η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου.

- Χρειάζεται να υπάρξει δέσμευση για επενδύσεις στη **συνεχή επαγγελματική εξέλιξη των διευθυντών των σχολείων, του διδακτικού και λοιπού σχολικού προσωπικού** με έμφαση στην ευαισθητοποίηση σχετικά με τις διαδικασίες πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και σχετικά με τις ικανότητες και δεξιότητες που απαιτούνται για να αντιμετωπιστούν τα εκπαιδευτικά μειονεκτήματα και η σταδιακή αποχώρηση των μαθητών.

- **Οι διαδικασίες σχολικής ανάπτυξης και βελτίωσης** θα πρέπει να περιλαμβάνουν στόχους για την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και να συμπεριλαμβάνουν ολόκληρη τη σχολική κοινότητα, τους ενδιαφερόμενους φορείς, ομάδες πολλαπλών ειδικοτήτων, εξωτερικές τοπικές υπηρεσίες, τους γονείς και τις οικογένειες.

- Η εκπαίδευση αποτελεί **επιμερισμένη ευθύνη μεταξύ γονέων και σχολείου** - θα πρέπει να βασίζεται σε μια σχέση εμπιστοσύνης και συνεργασίας μεταξύ των δύο.

Αρχική εκπαίδευση εκπαιδευτικών

Η ομάδα εργασίας προσδιόρισε την αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών ως θεμελιώδη τομέα εκπαιδευτικής πολιτικής για τη στήριξη της μετάβασης σε νέες εργασιακές νοοτροπίες και πρακτικές διδασκαλίας προκειμένου να τεθούν οι βάσεις για την ικανότητα των εκπαιδευτικών να προσαρμόζονται στα μεταβαλλόμενα πλαίσια και περιστάσεις και να ενισχυθεί η ελκυστικότητα του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού ως επιλογής σταδιοδρομίας.

Συνοψίζοντας τα αποτελέσματα των εργασιών της στο έγγραφο **«Διαμόρφωση προοπτικών κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας όσον αφορά τη διδασκαλία. Οδηγός σχετικά με τις πολιτικές για τη βελτίωση της αρχικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών»**, η ομάδα εργασίας καθορίζει τους λόγους για τους οποίους η ποιότητα και η συνάφεια των εκπαιδευτικών προγραμμάτων αρχικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών θα πρέπει να αποτελούν βασική προτεραιότητα για τους φορείς χάραξης πολιτικής, ενώ επισημαίνει και πιθανές πολιτικές λύσεις.

Ο οδηγός επικεντρώνεται σε τρεις σημαντικές πολιτικές προκλήσεις που αφορούν την αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών.

Πρώτον, ο οδηγός ισχυρίζεται ότι η δυνατότητα αλλαγής απαιτεί ολοκληρωμένες πολιτικές που **συνδέουν απρόσκοπτα τις διάφορες φάσεις της επαγγελματικής εξέλιξης των εκπαιδευτικών σε όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους**. Παραθέτει παραδείγματα πολιτικών που βασίζονται στην παραδοχή ότι **το επάγγελμα του εκπαιδευτικού αποτελεί μια ολοκληρωμένη συνέχεια** και μεριμνούν για τη σύνδεση διαφόρων αλληλοσυνδεόμενων προοπτικών, συμπεριλαμβανομένων των αναγκών μάθησης των εκπαιδευτικών, των συστημάτων για την υποστήριξή τους, της

επαγγελματικής σταδιοδρομίας, της κατανομής των επιπέδων ικανοτήτων και του αντικτύπου της σχολικής νοοτροπίας. Στο πλαίσιο αυτό, η αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών αποτελεί το πρώτο τμήμα μιας εκτενέστερης και δυναμικής διαδικασίας και όχι μια αυτόνομη και ολοκληρωμένη φάση.

Δεύτερον, οι εκπαιδευτικοί αναμένεται όλο και περισσότερο να συνεργάζονται για να βελτιώσουν τόσο την πρακτική της διδασκαλίας τους όσο και την προσωπική τους μάθηση. Η ομάδα διαπίστωσε ότι η **επιτυχημένη προώθηση της συνεργατικής μάθησης** μεταξύ των εκπαιδευτικών δεν απαιτεί μόνον αλλαγές στις πρακτικές και εργασιακά περιβάλλοντα· απαιτεί επίσης αλλαγή στις αντιλήψεις και ανάπτυξη νέων εργασιακών νοοτροπιών όπου η αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών θα διαδραματίζει καίριο ρόλο. Τα στοιχεία που ανταλλάσσονται μεταξύ χωρών περιλαμβάνουν τρόπους για την παροχή κινήτρων και την υποστήριξη της συνεργασίας, όπως έρευνα δράσης, δικτύωση και κατάρτιση για συνεργατική ηγεσία.

Τρίτον, ο οδηγός ισχυρίζεται ότι σε ολόένα πιο πολύπλοκα εκπαιδευτικά συστήματα η **διακυβέρνηση της αρχικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών** είναι ισχυρότερη αν βασίζεται σε συνεργατικές προσεγγίσεις στις οποίες οι κυβερνήσεις προωθούν ενεργά τη συμμετοχή παρόχων αρχικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων. Τα στοιχεία ανά χώρα καταδεικνύουν διαφορετικές μορφές **συνεργατικής διακυβέρνησης** (συμπεριλαμβανομένων των νέων δομών, φόρα, μηχανισμών και πλαισίων χρηματοδότησης), οι οποίες στηρίζονται στον διάλογο και τη συμμετοχή και επιτρέπουν στους ενδιαφερόμενους φορείς να αναλάβουν μέρος της ευθύνης για ένα καλά προετοιμασμένο εκπαιδευτικό δυναμικό.

Για καθέναν από τους εν λόγω άξονες ο οδηγός συνδυάζει μια συζήτηση γύρω από τις βασικές έννοιες με εξέταση των **πρόσφατων δράσεων πολιτικής** ανά την Ευρώπη, με παραδείγματα **μέτρων στήριξης της αλλαγής** και καταλήγει με **προτεινόμενες δράσεις πολιτικής**.

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ ΤΗΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Τα βασικά μηνύματα κατωτέρω διατυπώθηκαν – βάσει ανταλλαγής μεταξύ ομοτίμων που εκπροσωπούν εθνικές αρχές και ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης – ως αποτελέσματα εργαστηρίων εστιασμένων ανά χώρα και υποστηριζόμενα από αποδεικτικά στοιχεία².

Αναδιάρθρωση του τοπίου της ευρωπαϊκής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Τα κράτη μέλη επιθυμούν να προωθήσουν την καλύτερη ποιότητα, την αποτελεσματικότητα και τη δυνατότητα ανταπόκρισης των συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Σε διαρθρωτικό επίπεδο, μία πολιτική λύση είναι η μεταρρύθμιση του τοπίου της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μέσω της ενθάρρυνσης της κάθετης ή της οριζόντιας διαφοροποίησης και εξειδίκευσης μεταξύ φορέων και/ή της εξυγίανσης βάσει συγχωνεύσεων και συμμαχιών. **Προκειμένου να δημιουργηθεί ένα τοπίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που εξισορροπεί τους στόχους ποιότητας, αποτελεσματικότητας και υπευθυνότητας, οι κυβερνήσεις θα πρέπει από κοινού με τους βασικούς ενδιαφερόμενους φορείς να ορίσουν τους σκοπούς της μεταρρύθμισης και να καθορίσουν το συνολικό όραμα για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.** Θα πρέπει να εξετάσουν τις εναλλακτικές δυνατότητες βελτίωσης του συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ των προγραμματιζόμενων αλλαγών και των αναμενόμενων επιπτώσεων και αποτελεσμάτων. Η διαβούλευση σχετικά με την ανάγκη και το περιεχόμενο των προτεινόμενων αλλαγών είναι σημαντική ώστε να συνειδητοποιήσουν όλα τα μέρη τη διασύνδεση μεταξύ της προτεινόμενης μεταρρύθμισης και της στοχοθετημένης βελτίωσης στις επιδόσεις. Θα πρέπει να αναπτυχθούν **νομικά πλαίσια για τη διευκόλυνση της αναδιάρθρωσης του συστήματος και την αξιολόγηση του εκτιμώμενου κόστους.** Τέλος, θα πρέπει να παράσχουν **κίνητρα στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και να παρακολουθούν και να αξιολογούν τα αποτελέσματα της μεταρρύθμισης.** Οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να συνοδεύονται από κίνητρα για τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και από κατάλληλα μέτρα παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Χρηματοδότηση με βάση τις επιδόσεις και συμφωνίες επιδόσεων

Είναι θεμιτό να διασφαλίσουν οι αρχές ότι οι δημόσιες επενδύσεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση διευκολύνουν τη συνεισφορά των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην κοινωνία και την οικονομία. Ενώ η χρηματοδότηση με διαφανή μέθοδο αποτελεί τη βάση της θεσμικής χρηματοδότησης, οι κυβερνήσεις χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο συμφωνίες επιδόσεων για την ενίσχυση του στρατηγικού σχεδιασμού και της εστίασης στα αποτελέσματα των ιδρυμάτων. **Οι συμφωνίες επιδόσεων παρέχουν ένα ευέλικτο εργαλείο που μπορεί να συμπληρώσει τη μέθοδο χρηματοδότησης, καθώς περιλαμβάνουν τόσο ποιοτικούς όσο και ποσοτικούς στόχους με διαφοροποιημένες επιδιώξεις μεταξύ των ιδρυμάτων.** Η προσεκτική επιλογή των ποσοτικών στόχων και των δεικτών τους διασφαλίζει ότι ο μηχανισμός και η αιτιώδης συνάφεια μέσω των οποίων ένα ίδρυμα μπορεί να επιτύχει τις επιδιώξεις αυτές είναι σαφείς και ότι η συλλογή στοιχείων είναι εφικτή. **Τα συστήματα βάσει επιδόσεων θα πρέπει να είναι σχετικά απλά** διότι ο ρυθμιστικός αντίκτυπος ενός συγκεκριμένου δείκτη εξαρτάται από το ποσοστό της χρηματοδότησης με την οποία συνδέεται. Η χρηματοδότηση που συνδέεται με συμφωνίες επιδόσεων θα πρέπει ιδανικά να **προστίθεται στην υφιστάμενη χρηματοδότηση.** Σε περίπτωση που η μη επίτευξη των στόχων συνεπάγεται οικονομικές συνέπειες, το ποσό της χρηματοδότησης **δεν θα πρέπει να θέτει σε κίνδυνο την οικονομική σταθερότητα των ιδρυμάτων.**

² http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/expert-groups_en.htm

Το περιφερειακό τρίγωνο γνώσης

Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη και στην οικονομική μεγέθυνση στις περιοχές τους: α) ενισχύοντας την καινοτομία μέσω της έρευνας· β) προωθώντας την επιχειρηματικότητα και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων· γ) συμβάλλοντας στην ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου και δεξιοτήτων· και δ) βελτιώνοντας τις περιβαλλοντικές και κοινωνικές συνθήκες μέσω της αναγέννησης και της πολιτιστικής ανάπτυξης. Για να αναπτυχθεί ένα ισχυρό περιφερειακό τρίγωνο γνώσης, **τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η βιομηχανία και οι τοπικές και περιφερειακές αρχές θα πρέπει να προσδιορίσουν κοινές προτεραιότητες για την καθοδήγηση της συλλογικής εργασίας και δράσεων** που λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες και τις δυνατότητες της περιφέρειας στην οποία βρίσκονται. Είναι σημαντικό να ευθυγραμμιστεί η εκπαίδευση και η ΕΑΚ που παρέχουν τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με τις περιφερειακές ανάγκες, καθώς και **να ενισχυθεί η συνεργασία και η ανταλλαγή γνώσεων μεταξύ της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της ευρύτερης οικονομίας και κοινωνίας**. Για να κινητοποιήσουν τις δυνατότητες των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στον τομέα της περιφερειακής ανάπτυξης, οι κυβερνήσεις θα πρέπει να **δίνουν προτεραιότητα στη θεσμική αυτονομία σε σχέση με τη χρηματοδότηση, τη μισθοδοσία και τα ακίνητα**, να ευθυγραμμίζουν τα οικονομικά κίνητρα με τους στόχους και να διευκολύνουν τη δημόσια λογοδοσία μέσω της παρακολούθησης και της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων.

Διεθνοποίηση, κινητικότητα και νεοαφιχθέντες μετανάστες

Χρειάζονται ολοκληρωμένες στρατηγικές διεθνοποίησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για να διασφαλιστεί ότι η Ευρώπη θα εξακολουθήσει να αποτελεί τον πλέον ελκυστικό προορισμό για φοιτητές από όλον τον κόσμο και ότι θα επωφεληθούν και οι μη μετακινούμενοι φοιτητές. Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μπορούν επίσης να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην **ένταξη των νεοαφιχθέντων μεταναστών** που τείνουν να βρίσκονται σε κατεξοχήν παραγωγική ηλικία, δεδομένου ότι οι μισοί είναι κάτω των 25 ετών. Η έγκαιρη ένταξή τους μπορεί να διευκολυνθεί μέσω: i) συστημάτων ταχείας αναγνώρισης προηγούμενης μάθησης, μαζί με εξατομικευμένα μαθήματα αναβάθμισης των δεξιοτήτων και συμπλήρωσης κενών· ii) εντατικής γλωσσικής και πολιτισμικής κατάρτισης· iii) πληροφοριών, συμβουλών και καθοδήγησης· και iv) της διεύρυνσης της πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση μέσω της άρσης των περιορισμών με βάση το καθεστώς του μόνιμου κατοίκου.

Βελτίωση των δυνατοτήτων απασχόλησης

Ενώ οι απόφοιτοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης εν γένει έχουν καλύτερες προοπτικές στην αγορά εργασίας σε σχέση με τους ομοτίμους τους με λιγότερα προσόντα, **τα συστήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι φοιτητές έχουν πρόσβαση σε εκπαίδευση η οποία τους προετοιμάζει για τις αλλαγές που θα έρθουν στο μέλλον**. Οι κυβερνήσεις μπορούν να διευκολύνουν την κατάσταση: α) με τον προσδιορισμό της μελλοντικής ζήτησης σε γνώσεις και δεξιότητες· β) με την παροχή επαγγελματικού προσανατολισμού· γ) με την ανάπτυξη της προσφοράς σχετικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης· και δ) με την ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και του κόσμου της εργασίας. Για να αξιοποιηθούν πλήρως οι προβλέψεις όσον αφορά τις δεξιότητες, θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην **πρόβλεψη των γενικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων**.

Ο σχεδιασμός του προγράμματος της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ο επαγγελματικός προσανατολισμός μπορούν να βελτιωθούν καθιστώντας διαθέσιμα συγκεντρωτικά και ανωνυμοποιημένα εθνικά στοιχεία σταδιοδρομίας. Η εκπόνηση μιας σχετικής προσφοράς μαθημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συνεπάγεται **απομάκρυνση από πρακτικές επικεντρωμένες στον εκπαιδευτικό μέσα στην τάξη και μετάβαση προς μοντέλα επικεντρωμένα στον σπουδαστή**, καθώς και σε **πρακτικές μαθησιακές προσεγγίσεις βασισμένες στην επίλυση προβλημάτων**. Οι κυβερνήσεις

μπορούν να υποστηρίξουν την εξέλιξη αυτή με την παροχή κινήτρων για τη χρήση της ενεργού μάθησης, νέων μορφών μάθησης και διδασκαλίας και προγραμμάτων όπως οι μικρής διάρκειας κύκλοι σπουδών, τα διεπιστημονικά και επαγγελματικά βασικά πτυχία (bachelor) και η τριτοβάθμια εκπαίδευση επαγγελματικού προσανατολισμού. **Η ενσωμάτωση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση της μάθησης στον χώρο εργασίας και των εγκάρσιων δεξιοτήτων** αποτελεί ένα από τα βασικά μέτρα για τη βελτίωση της ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης χάρη στο θετικό της αντίκτυπο σε όλους τους φοιτητές όσον αφορά την παροχή κινήτρων, την ολοκλήρωση και την απασχολησιμότητα. Η ομάδα εργασίας συμφώνησε ότι η χάραξη πολιτικής θα πρέπει να σταθμίζει τη σπουδαιότητα των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και της ανάγκης παροχής στους φοιτητές μιας ολοκληρωμένης εκπαίδευσης με μακροπρόθεσμα οφέλη και για την κοινωνία γενικότερα.

Βελτίωση της ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Η βελτίωση της ολοκλήρωσης ή της επιτυχίας των σπουδών συνδέεται στενά με την πρόσβαση και την ποιότητα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. **Με τον καθορισμό σαφών στόχων και προτεραιοτήτων που συνδέονται με την πρόσβαση και την επιτυχία** και με την αλληλοενίσχυση των στόχων δημιουργούνται πιο αποτελεσματικές συνθέσεις πολιτικής. Οι τεκμηριωμένες πολιτικές απαιτούν **μέτρηση της επιτυχίας των σπουδών με βάση ολόκληρο τον κύκλο ζωής των φοιτητών**. Ο **συνδυασμός συστημάτων παρακολούθησης των φοιτητών σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ερευνών με τη συμμετοχή φοιτητών** μπορεί να συμβάλει αποτελεσματικά στη χάραξη πολιτικών. **Τα αποτελέσματα πρέπει να καταστούν εύκολα προσβάσιμα** για όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς μέσω διαφανούς δημοσιοποίησης και προώθησης.

Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να προωθήσουν **ολοκληρωμένα και διαφανή συστήματα και ανάπτυξης γνώσεων και δεξιοτήτων που εκτείνονται από την προσχολική έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση**. Τα προβλήματα στην ολοκλήρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μπορεί να συνδέονται με παρόμοια προβλήματα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Μέσω της ενεργού συνεργασίας με τοπικά σχολεία, τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μπορούν να αυξήσουν τις προσδοκίες και τις ακαδημαϊκές επιδόσεις των δυνητικών φοιτητών. Οι κυβερνήσεις μπορούν να **χρησιμοποιούν κίνητρα ανταγωνιστικής χρηματοδότησης για να ενισχύσουν τη μετάβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ειδικών ομάδων και να ανταποκριθούν στις ανάγκες των μη παραδοσιακών φοιτητών**. Η άρση των εκπαιδευτικών αδιεξόδων, η βελτίωση των διασυνδέσεων με διαφορετικά επίπεδα και φορείς και η βελτίωση της αναγνώρισης προηγούμενης μάθησης βοηθούν τη **δημιουργία λειτουργικών διεξόδων προς ενθάρρυνση της κινητικότητας εντός ολόκληρου του συστήματος**.

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

Η ομάδα εργασίας για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση έχει αναπτύξει **20 κατευθυντήριες αρχές** σχετικά με τον τρόπο δημιουργίας και υποστήριξης θέσεων μαθητείας υψηλών επιδόσεων και μάθησης στον χώρο εργασίας. Οι κατευθυντήριες αυτές αρχές αφορούν τέσσερις βασικές προκλήσεις κατά την προσφορά θέσεων μαθητείας, συγκεκριμένα τη συμμετοχή της εθνικής διακυβέρνησης και των κοινωνικών εταίρων, τη στήριξη των επιχειρήσεων, ιδίως των ΜΜΕ, την προσφορά θέσεων μαθητείας, την ελκυστικότητα των μαθητειών και τη βελτίωση του επαγγελματικού προσανατολισμού, καθώς και τη διασφάλιση της ποιότητας στη μάθηση στον χώρο εργασίας. Οι αρχές αυτές συνοδεύονται από πραγματικά παραδείγματα από τις χώρες που συμμετείχαν, τα οποία δείχνουν πώς μπορούν να τεθούν σε εφαρμογή ορισμένα στοιχεία της μαθητείας και της μάθησης στον χώρο εργασίας.

Στην ομάδα εργασίας, της οποίας προέδρευσε η Επιτροπή, συμμετείχαν εκπρόσωποι των κρατών μελών της ΕΕ, των χωρών ΕΖΕΣ, των υποψηφίων χωρών καθώς και των κοινωνικών εταίρων σε επίπεδο ΕΕ και οργανώσεων φορέων παροχής ΕΕΚ, του Cedefop και του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (ETF).

Εθνική διακυβέρνηση και συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων

Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να **παρέχουν ένα σαφές και συνεκτικό νομικό πλαίσιο ώστε οι εταίροι του τομέα μαθητείας να είναι σε θέση να δρουν αποτελεσματικά με αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις (1)**. Οι «εταίροι του τομέα μαθητείας» είναι ο μαθητευόμενος, η εταιρεία που παρέχει την κατάρτιση και η σχολή ΕΕΚ ή το κέντρο κατάρτισης. Το νομικό πλαίσιο θα πρέπει να αναγνωρίζει την ιδιότητα του μαθητευόμενου ως σπουδαστή και να διασφαλίζει το δικαίωμα στην εκπαίδευση υψηλής ποιότητας που αναπτύσσει ισχυρές, μεταβιβάσιμες δεξιότητες.

Περισσότερο από κάθε άλλη μορφή εκπαίδευσης και κατάρτισης, οι μαθητείες υπόκεινται συχνά σε διαφορετικές νομοθεσίες (σχετικά με την εκπαίδευση, με την εργασία, κ.λπ.). Ως εκ τούτου, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή σε εθνικό επίπεδο στη συνέπεια. Για να είναι αποτελεσματική, η νομοθεσία θα πρέπει να διασφαλίζει τα δικαιώματα και τις ευθύνες των κύριων εταίρων (φορείς παροχής ΕΕΚ, εργοδότες, μαθητευόμενοι και κοινωνικοί εταίροι), ενώ θα πρέπει να συμμετέχουν δεόντως οι εκπρόσωποι εργοδοτών και εργαζομένων στους τομείς της μαθητείας, της αξιολόγησης και της πιστοποίησης. Ως εκ τούτου, οι κυβερνήσεις δεν θα πρέπει να επιδιώκουν τη μικροδιαχείριση των συστημάτων μαθητείας, αλλά τον καθορισμό ενός κατάλληλου νομικού πλαισίου.

Η εθνική διακυβέρνηση θα πρέπει να διευκολύνει τη **διεξαγωγή ενός διαρθρωμένου συνεχούς διαλόγου μεταξύ όλων των εταίρων στον τομέα της μαθητείας, ο οποίος θα περιλαμβάνει μια διαφανή μέθοδο συντονισμού και διαδικασίας λήψης πολιτικών αποφάσεων (2)**.

Θα πρέπει να δοθεί επίσης προσοχή **στην ενίσχυση του ρόλου των κοινωνικών εταίρων με την ανάπτυξη ικανοτήτων, την ανάληψη της κυριότητας και της ευθύνης για την υλοποίηση (3)**. Η δέσμευση των κοινωνικών εταίρων αποτελεί σημαντική συνιστώσα ενός επιτυχούς συστήματος μαθητείας. Οι κοινωνικοί εταίροι μπορούν, για παράδειγμα, να διασφαλίσουν ότι τα προγράμματα μαθητείας είναι υψηλής αποδοτικότητας και επανεξετάζονται ανά τακτικά χρονικά διαστήματα ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Επιπλέον, οι μαθητείες υψηλής ποιότητας απαιτούν την προώθηση της **συστηματικής συνεργασίας μεταξύ σχολείων ή κέντρων κατάρτισης ΕΕΚ και των επιχειρήσεων (4)**. Ειδικότερα, οι ΜΜΕ με περιορισμένους διοικητικούς πόρους μπορεί να επωφεληθούν από την εν λόγω συνεχή συνεργασία και υποστήριξη που παρέχεται μέσω εταιρικών σχέσεων μεταξύ επιχειρήσεων και εκπαίδευσης σε τοπικό επίπεδο.

Οι μαθητείες θα πρέπει να είναι προς όφελος των εκπαιδευόμενων αλλά και των εταιρειών κατάρτισης. Πολλές εταιρείες κατάρτισης επωφελούνται από την προσφορά προγραμμάτων μαθητείας καθώς μπορούν να παρέχουν άτομα που έχουν εκπαιδευτεί για να ανταποκριθούν στις συγκεκριμένες ανάγκες της εταιρείας. Επιπλέον, η κατάρτιση μέσω της μαθητείας μπορεί να αυξήσει το ενδιαφέρον των λοιπών εργαζομένων για κατάρτιση· αυτό δημιουργεί ένα «κλίμα κατάρτισης» στην εταιρεία αλλά και στον τομέα. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό η διακυβέρνηση να **διασφαλίζει ισόρροπη κατανομή των πόρων και παροχών προς αμοιβαίο όφελος των επιχειρήσεων, των παρόχων και των εκπαιδευόμενων (5)**.

Στήριξη για τις εταιρείες, ιδίως τις ΜΜΕ, που προσφέρουν ευκαιρίες μαθητείας

Ένα σαφές και συνεκτικό νομικό πλαίσιο αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση, αλλά μπορεί να μην επαρκεί για να δοθούν κίνητρα στις επιχειρήσεις για πρόσληψη μαθητευόμενων. Αρκετές εταιρείες, ιδίως ΜΜΕ, εξακολουθούν να θεωρούν την πρόσληψη μαθητευόμενων ως φόρτο λόγω των διοικητικών εξόδων που συνεπάγεται η τοποθέτηση υπευθύνων κατάρτισης για τους μαθητευόμενους, η συνεργασία με σχολές ΕΕΚ και ούτω καθεξής. Επομένως, μπορεί να χρειάζονται **υποστηρικτικά μέτρα που θα καταστήσουν τις μαθητείες πιο ελκυστικές και προσβάσιμες στις ΜΜΕ (6)** και θα δώσουν κίνητρο στις εταιρείες για την πρόσληψη μαθητευόμενων.

Για να διασφαλιστεί η απασχολησιμότητα των νέων, το περιεχόμενο και η προσφορά θέσεων μαθητείας θα πρέπει να επικαιροποιούνται συνεχώς με βάση τις ανάγκες της αγοράς εργασίας σε δεξιότητες, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τις ανάγκες σε δεξιότητες της κάθε εταιρείας στην οποία πραγματοποιείται η κατάρτιση. Αυτό απαιτεί την **εξεύρεση της ιδανικής ισορροπίας μεταξύ των συγκεκριμένων αναγκών σε δεξιότητες των εταιρειών στις οποίες πραγματοποιείται η κατάρτιση και της απασχολησιμότητας των μαθητευόμενων (7)**.

Είναι σημαντικό να δοθεί προσοχή στις **εταιρείες χωρίς προηγούμενη εμπειρία με μαθητευόμενους (8)** που μπορεί να χρειάζονται τόσο οικονομικά, όσο και μη οικονομικά μέτρα στήριξης.

Η ΕΕΚ που περιλαμβάνει προγράμματα μαθητείας μπορεί επίσης να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο όσον αφορά την κοινωνική ένταξη των μειονεκτούντων νέων που συχνά βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης. Ωστόσο, αυτό μπορεί να συνεπάγεται πρόσθετο κόστος για τις εταιρείες που παρέχουν τέτοιες θέσεις μαθητείας. Κατά συνέπεια, είναι σημαντικό να **στηριχτούν οι εταιρείες που προσφέρουν θέσεις μαθητείας για μειονεκτούντες εκπαιδευόμενους (9)**.

Επιπλέον, είναι σημαντικό να **ενθαρρύνονται και να υποστηρίζονται οι εταιρείες να αναθέτουν ειδικευμένους εκπαιδευτές και επιμορφωτές για τους μαθητευόμενους τους (10)**.

Ελκυστικότητα των μαθητειών και βελτιωμένος επαγγελματικός προσανατολισμός

Η προώθηση των μαθητειών δεν εξαρτάται μόνο από την παροχή κινήτρων, αλλά και από το γεγονός ότι οι νέοι, δυνητικοί εκπαιδευόμενοι και οι γονείς τους διαπιστώνουν ότι η ΕΕΚ που περιλαμβάνει περιόδους μαθητείας είναι πιο ελκυστική σε σύγκριση με άλλες εκπαιδευτικές οδούς. Είναι σημαντικό η ΕΕΚ να μην γίνεται αντιληπτή ως ένα αδιέξοδο που καθιστά δύσκολη τη μετακίνηση σε άλλες εκπαιδευτικές διαδρομές ή διαδρομές σταδιοδρομίας. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να **προωθηθεί η διαπερατότητα μεταξύ της ΕΕΚ και άλλων εκπαιδευτικών διαδρομών και διαδρομών σταδιοδρομίας (11)**. Για παράδειγμα, η διαπερατότητα μπορεί να βελτιωθεί δίνοντας στους αποφοίτους της ΕΕΚ επίσημη πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, δημιουργώντας προγράμματα γεφύρωσης και/ή ενσωματώνοντας εγκάρσιες δεξιότητες σε όλα τα επίπεδα της ΕΕΚ.

Η ΕΕΚ που περιλαμβάνει περιόδους μαθητείας επί του παρόντος δεν έχει την ίδια ισχύ με τη γενική ή την ακαδημαϊκή εκπαίδευση, ενώ συχνά σε πολλές χώρες θεωρείται ως δεύτερης κατηγορίας εκπαίδευση και κατάρτιση. Αυτό απαιτεί **βελτίωση της εικόνας της ΕΕΚ και των μαθητιών με την προώθηση της αριστείας (12)**. Η προώθηση της αριστείας σημαίνει ότι όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς που εμπλέκονται στην παροχή ΕΕΚ συμπεριλαμβανομένων των περιόδων μαθητείας (εκπαιδευόμενοι, σχολεία, εκπαιδευτικοί, οργανισμοί κατάρτισης και κοινωνικοί εταίροι) πρέπει να επιχειρήσουν την ενίσχυση της επαγγελματικής υπερηφάνειας των επαγγελματιών τους προγραμμάτων κάνοντας ό,τι καλύτερο μπορούν για να αναπτύξουν δεξιότητες υψηλής ποιότητας και να τις καταστήσουν ορατές στο κοινό.

Ο επαγγελματικός προσανατολισμός που δίνει στους νέους τη δυνατότητα να προβούν σε τεκμηριωμένες επιλογές (13) αποτελεί σημαντικό στοιχείο βοήθειας προς τους νέους κατά τη μετάβαση από το σχολείο στην εργασία. Ο επαγγελματικός προσανατολισμός αποτελεί μια συνεχή διαδικασία, η οποία μπορεί να αρχίσει σε πρώιμο στάδιο στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και μπορεί να συνεχιστεί καθώς οι νέοι ωριμάζουν και κάνουν τις επιλογές τους όσον αφορά την εκπαιδευτική και επαγγελματική τους σταδιοδρομία. Για να εξασφαλιστεί ότι οι νέοι έχουν πρόσβαση στον προσανατολισμό, μια καλή λύση θα ήταν να υιοθετηθεί μια πολυεπίπεδη προσέγγιση που να συνδυάζει την άμεση προσωπική καθοδήγηση με άλλους τρόπους, όπως το διαδίκτυο, οι γραμμές βοήθειας, κ.λπ.

Το αν οι νέοι θεωρούν τη μάθηση ελκυστική και ολοκληρώνουν την εκπαίδευσή τους εξαρτάται επίσης από τη σχέση τους με το διδακτικό προσωπικό και τους εκπαιδευτές ΕΕΚ και από τις ικανότητες των τελευταίων. Για να **ενισχυθεί η ελκυστικότητα των προγραμμάτων μαθητείας μέσω της βελτίωσης της ποιότητας των εκπαιδευτικών ΕΕΚ (14)**, μπορεί να είναι επομένως σημαντικό οι καθηγητές και εκπαιδευτές της ΕΕΚ να επικαιροποιούν διαρκώς τις επαγγελματικές και παιδαγωγικές τους δεξιότητες. Επιπλέον, η συνεργασία μεταξύ σχολείων και επιχειρήσεων είναι σημαντική για να διασφαλιστεί η ποιοτική μαθητεία και να βελτιωθούν οι γνώσεις των καθηγητών και των εκπαιδευτών σχετικά με τις τρέχουσες πρακτικές εργασίας – στην παιδαγωγική και στη διδακτική.

Η βελτίωση της ελκυστικότητας της ΕΕΚ συμπεριλαμβανομένων των περιόδων μαθητείας απαιτεί, επίσης, την αλλαγή νοοτροπίας των νέων και των γονέων τους που ενδέχεται να έχουν παρωχημένες αντιλήψεις σχετικά με την ΕΕΚ. Η αλλαγή των νοοτροπιών απαιτεί την **προώθηση της ελκυστικότητας της ΕΕΚ και των μαθητιών μέσω ενός ευρέος φάσματος δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης (15)**. Οι δραστηριότητες ευαισθητοποίησης, όπως μια «πρόγευση» της εργασίας και παρατήρηση ή παρακολούθηση εν ώρα εργασίας μπορούν να βοηθήσουν τους νέους να προβούν σε τεκμηριωμένες επιλογές στον τομέα της εκπαίδευσης και της σταδιοδρομίας. Ταυτόχρονα, οι δραστηριότητες ευαισθητοποίησης μπορούν να συμβάλουν στην καταπολέμηση στερεοτύπων και προκαταλήψεων σχετικά με την ΕΕΚ και τις μαθητείες. Για να είναι αποτελεσματικές, οι δραστηριότητες ευαισθητοποίησης θα πρέπει να πραγματοποιούνται τόσο σε εθνικό όσο και σε τομεακό επίπεδο με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων.

Διασφάλιση της ποιότητας όσον αφορά τη μάθηση στον χώρο εργασίας

Η διασφάλιση της ποιότητας στην ΕΕΚ αποτελεί το επίκεντρο της προσοχής στην ευρωπαϊκή συνεργασία για περισσότερο από μια δεκαετία. Πρόσφατα, προσοχή έχει δοθεί και στην ποιότητα της μάθησης στον χώρο εργασίας. Η μάθηση στον χώρο εργασίας απαιτεί ένα **σαφές πλαίσιο για τη διασφάλιση της ποιότητας της μαθητείας σε επίπεδο συστήματος, παρόχου και εταιρείας, εξασφαλίζοντας συστηματική ανάδραση (16)**. Θα πρέπει να υπάρξει συμφωνία σε όλα τα επίπεδα (χάραξης πολιτικής, βιομηχανίας, παρόχων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης) όσον αφορά τις προϋποθέσεις για τη διασφάλιση της ποιότητας των μαθητιών, ενώ θα πρέπει να καθοριστούν σαφείς ρόλοι και αρμοδιότητες για τους διάφορους εταίρους, καθώς και μηχανισμοί συνεργασίας. Ωστόσο, η ύπαρξη νομικών και επίσημων ρυθμίσεων από μόνη της δεν μπορεί να εγγυηθεί την ποιότητα της μάθησης στον χώρο εργασίας.

Ένα βασικό ζήτημα είναι ότι τα συστήματα και τα ιδρύματα θα πρέπει να μπορούν να επιδέχονται μεταβολές. Η διακυβέρνηση θα πρέπει να θεσπίσει μηχανισμούς που **να**

διασφαλίζουν ότι το περιεχόμενο των προγραμμάτων ΕΕΚ ανταποκρίνεται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες των επιχειρήσεων και της κοινωνίας σε δεξιότητες (17). Αυτό μπορεί να απαιτήσει μια συστηματική, τεκμηριωμένη προσέγγιση της πολιτικής ΕΕΚ με τακτικές προβλέψεις των αναγκών σε δεξιότητες και αξιολογήσεις των μεταρρυθμιστικών και πιλοτικών σχεδίων για την ΕΕΚ.

Η ποιότητα απαιτεί επίσης την **προώθηση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και σεβασμού μέσω τακτικής συνεργασίας μεταξύ των εταιρών στον τομέα των μαθητιών σε όλα τα επίπεδα (18).** Σε τοπικό επίπεδο, για παράδειγμα, η συνεργασία μπορεί να περιλαμβάνει τελικές εξετάσεις των μαθητευομένων οι οποίες να διεξάγονται από κοινού από τους ενδοεταιρικούς εκπαιδευτές, τους εκπαιδευτικούς και τους εκπροσώπους της επιχειρηματικής κοινότητας για τη διασφάλιση της συνοχής μεταξύ της σχολικής και της εταιρικής κατάρτισης. Σε εθνικό επίπεδο, αυτό μπορεί να περιλαμβάνει διάλογο μεταξύ των αρμόδιων δημόσιων αρχών που συμμετέχουν.

Η εξασφάλιση μιας δίκαιης, έγκυρης και αυθεντικής αξιολόγησης των μαθησιακών αποτελεσμάτων (19) αποτελεί σημαντικό στοιχείο της διασφάλισης της ποιότητας της μάθησης στον χώρο εργασίας. Καθώς η μάθηση μπορεί να πραγματοποιηθεί σε διάφορα μαθησιακά περιβάλλοντα, τα μαθησιακά αποτελέσματα θα πρέπει να χρησιμεύουν ως κοινό σημείο αναφοράς για την αξιολόγηση. Επιπλέον, η αξιολόγηση πρέπει να πραγματοποιείται σε επιχειρησιακό ή παρόμοιο πλαίσιο ώστε να είναι όσο το δυνατόν πιο ρεαλιστική. Τα επαγγελματικά προσόντα και η κατάρτιση των αξιολογητών αποτελούν επίσης σημαντικά στοιχεία για τη διασφάλιση της ποιότητας της αξιολόγησης.

Για να διασφαλιστεί η ποιότητα της ενδοεπιχειρησιακής κατάρτισης είναι σημαντικό **να στηρίζεται η συνεχής επαγγελματική εξέλιξη των ενδοεταιρικών εκπαιδευτών και να βελτιώνονται οι συνθήκες εργασίας τους (20).** Θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η εθνική αναγνώριση των προσόντων των εκπαιδευτών. Ωστόσο, θα πρέπει να αποφεύγεται το υψηλό επίπεδο κανονιστικής ρύθμισης των ενδοεταιρικών εκπαιδευτών, διότι ενδέχεται να αποθαρρύνει τους ειδικευμένους εργαζομένους από το να γίνουν ενδοεταιρικοί εκπαιδευτές.

Μαθητείες υψηλής απόδοσης και μάθηση στον χώρο εργασίας: 20 κατευθυντήριες αρχές

Εθνική διακυβέρνηση και συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων

- **Αρχή 1:** Σαφές και συνεκτικό νομικό πλαίσιο ώστε οι εταίροι του τομέα μαθητείας να είναι σε θέση να δρουν αποτελεσματικά με αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις
- **Αρχή 2:** Διεξαγωγή ενός διαρθρωμένου συνεχούς διαλόγου μεταξύ όλων των εταίρων στον τομέα της μαθητείας, ο οποίος θα περιλαμβάνει μια διαφανή μέθοδο συντονισμού και διαδικασίας λήψης πολιτικών αποφάσεων
- **Αρχή 3:** Ενίσχυση του ρόλου των κοινωνικών εταίρων με την ανάπτυξη ικανοτήτων, την ανάληψη της κυριότητας και της ευθύνης για την υλοποίηση
- **Αρχή 4:** Συστηματική συνεργασία μεταξύ σχολών ΕΕΚ ή κέντρων κατάρτισης και εταιρειών
- **Αρχή 5:** Επιμερισμός του κόστους και της ωφέλειας προς αμοιβαίο όφελος των εταιρειών, των παρόχων ΕΕΚ και των εκπαιδευόμενων

Στήριξη για τις εταιρείες, ιδίως τις ΜΜΕ, που προσφέρουν ευκαιρίες μαθητείας

- **Αρχή 6:** Υποστηρικτικά μέτρα που θα καταστήσουν τις μαθητείες πιο ελκυστικές και προσβάσιμες στις ΜΜΕ
- **Αρχή 7:** Εξεύρεση της ιδανικής ισορροπίας μεταξύ των συγκεκριμένων αναγκών των εταιρειών κατάρτισης σε δεξιότητες και της απασχολησιμότητας των μαθητευομένων
- **Αρχή 8:** Εστίαση σε εταιρείες χωρίς προηγούμενη εμπειρία με μαθητευομένους
- **Αρχή 9:** Στήριξη των εταιρειών που προσφέρουν θέσεις μαθητείας για μειονεκτούντες εκπαιδευομένους
- **Αρχή 10:** Ενθάρρυνση και υποστήριξη στις εταιρείες για να αναθέτουν ειδικευμένους εκπαιδευτές και επιμορφωτές

Ελκυστικότητα των μαθητειών και βελτιωμένος επαγγελματικός προσανατολισμός

- **Αρχή 11:** Προώθηση της διαπερατότητας μεταξύ της ΕΕΚ και άλλων εκπαιδευτικών διαδρομών και διαδρομών σταδιοδρομίας
- **Αρχή 12:** Βελτίωση της εικόνας της ΕΕΚ και των μαθητειών με την προώθηση της αριστείας
- **Αρχή 13:** Επαγγελματικός προσανατολισμός που δίνει στους νέους τη δυνατότητα να προβούν σε τεκμηριωμένες επιλογές
- **Αρχή 14:** Ενίσχυση της ελκυστικότητας των προγραμμάτων μαθητείας μέσω της βελτίωσης της ποιότητας των εκπαιδευτικών ΕΕΚ
- **Αρχή 15:** Προώθηση της ελκυστικότητας της ΕΕΚ και των μαθητειών μέσω ενός ευρέος φάσματος δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης

Διασφάλιση της ποιότητας όσον αφορά τη μάθηση στον χώρο εργασίας

- **Αρχή 16:** Σαφές πλαίσιο για τη διασφάλιση της ποιότητας της μαθητείας σε επίπεδο συστήματος, παρόχου και εταιρείας, εξασφαλίζοντας συστηματική ανατροφοδότηση
- **Αρχή 17:** Διασφάλιση ότι το περιεχόμενο των προγραμμάτων ΕΕΚ ανταποκρίνεται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες των επιχειρήσεων και της κοινωνίας σε δεξιότητες
- **Αρχή 18:** Προώθηση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και σεβασμού μέσω τακτικής συνεργασίας μεταξύ των εταίρων στον τομέα των μαθητειών
- **Αρχή 19:** Εξασφάλιση μιας δίκαιης, έγκυρης και αυθεντικής αξιολόγησης των μαθησιακών αποτελεσμάτων
- **Αρχή 20:** Στήριξη της συνεχούς επαγγελματικής εξέλιξης των ενδοεταιρικών εκπαιδευτών και βελτίωση των συνθηκών εργασίας τους

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Η ομάδα εργασίας για την εκπαίδευση ενηλίκων, βασιζόμενη σε δραστηριότητες ανταλλαγής γνώσεων μεταξύ ομοτίμων και ενημερωμένη από δύο μελέτες, εκπόνησε βασικά μηνύματα και συστάσεις πολιτικής με σκοπό: την αύξηση των βασικών δεξιοτήτων των ενηλίκων, την ανάπτυξη δεξιοτήτων ΤΠΕ για ενήλικες και την ενίσχυση της αποδοτικότητας, της αποτελεσματικότητας και της συνοχής των πολιτικών.

Η εκπαίδευση ενηλίκων μπορεί να βελτιώσει τη ζωή και την οικονομία.

Η εκπαίδευση των ενηλίκων παρέχει πλεονεκτήματα στους ιδιώτες, τις επιχειρήσεις και την κοινωνία. Οι ενήλικες που εξακολουθούν να μαθαίνουν είναι πιο απασχολήσιμοι, έχουν καλύτερη υγεία και είναι πιο ενεργοί πολίτες. Η εκπαίδευση ενηλίκων βελτιώνει τις επιδόσεις των εταιρειών στον τομέα της καινοτομίας, της παραγωγικότητας, της αποδοτικότητας και της παροχής κινήτρων στο εργατικό δυναμικό. Συμβάλλει στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας.

Ο υψηλός αριθμός ενηλίκων με περιορισμένες βασικές δεξιότητες αποτελεί μεγάλη πρόκληση για την κοινωνία. Πολύ λίγοι ενήλικες έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση ενηλίκων. Η ΕΕ απέχει πολύ από την επίτευξη του σημείου αναφοράς του 15% όσον αφορά τη συμμετοχή των ενηλίκων στην κατάρτιση έως το 2020.

Χρειάζεται μια σημαντική ώθηση για την αύξηση των βασικών δεξιοτήτων των ενηλίκων.

Οι βασικές δεξιότητες των ενηλίκων περιλαμβάνουν την ανάγνωση, τη γραφή, την ομιλούμενη γλώσσα, τον αριθμητισμό και την ικανότητα χρήσης ψηφιακών δεξιοτήτων. Η βελτίωση των εν λόγω δεξιοτήτων μπορεί να βελτιώσει την προσωπική ανάπτυξη των ατόμων, τις ευκαιρίες απασχόλησης και την οικονομική ανταγωνιστικότητα. Η εκπαίδευση στις βασικές δεξιότητες μπορεί να μειώσει τις κοινωνικές ανισότητες, να αυξήσει την ένταξη, την κοινωνική συνοχή και την ενεργό συμμετοχή στα κοινά, καθώς και να βελτιώσει την ψυχική και σωματική υγεία.

Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ είναι απαραίτητο να βοηθήσουν πολύ περισσότερους ενήλικες να βελτιώσουν τις ικανότητές τους στις βασικές δεξιότητες που χρειάζονται ώστε να ευημερήσουν στη σημερινή κοινωνία.

Τα κράτη μέλη χρειάζονται προορατικές πολιτικές για να βελτιώσουν τις ευκαιρίες και τα κίνητρα συμμετοχής των πολιτών τους και για να διευκολύνουν την ενσωμάτωση των ενηλίκων μεταναστών και προσφύγων.

Χρειάζονται καλύτερη ενημέρωση και συνεργασία για την προαγωγή της συμμετοχής των ενηλίκων στη μάθηση που θα έχει ως αποτέλεσμα την ένταξη.

Οι πιο αποτελεσματικές, στοχευμένες στρατηγικές απήχησης σε εθνικό επίπεδο, περιφερειακό επίπεδο και σε επίπεδο φορέων παροχής εκπαίδευσης ενηλίκων μπορούν να αυξήσουν την ευαισθητοποίηση σχετικά με το κενό στις βασικές δεξιότητες και να αυξήσουν το κίνητρο των πολιτών να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρέχουν υψηλής ποιότητας, επακριβώς στοχευμένες ευκαιρίες μάθησης και να δημιουργήσουν ζήτηση για τυπική, μη τυπική και άτυπη κατάρτιση σε τομείς βασικών δεξιοτήτων. Η πρόβλεψη αυτή θα πρέπει επίσης να αποτελέσει μέρος των υπηρεσιών στη διάθεση των ενηλίκων ανέργων· η κατάρτιση και η αναβάθμιση των δεξιοτήτων είναι πιο αποτελεσματικές όταν η συμμετοχή είναι εθελοντική.

Για πολλούς ενήλικες, το κίνητρο για μάθηση είναι η εύρεση μιας θέσης εργασίας και **τα προγράμματα απόκτησης βασικών δεξιοτήτων στον χώρο εργασίας αποφέρουν οφέλη τόσο στους εργαζομένους όσο και στους εργοδότες**. Τα κράτη μέλη πρέπει να συνεργαστούν στενά με τους εργοδότες και τις συνδικαλιστικές οργανώσεις για να αυξήσουν τον αριθμό και το εύρος των προγραμμάτων απόκτησης βασικών δεξιοτήτων στον χώρο εργασίας.

Για τη βελτίωση των δεξιοτήτων των ενηλίκων σε εθνικό επίπεδο, είναι απαραίτητα υψηλής ποιότητας προγράμματα.

Η εκπαίδευση ενηλίκων στις βασικές δεξιότητες απαιτεί μεθόδους διδασκαλίας στοχευμένες στους ενηλίκους και προγράμματα σπουδών υψηλής ποιότητας που περιλαμβάνουν αυθεντική ύλη από όλους τους τομείς της καθημερινής ζωής.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναπτύξουν αρχικές στρατηγικές, διαμορφωτικές στρατηγικές και στρατηγικές συνολικής αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης που θα προσφέρουν κίνητρα στους ενήλικες και θα συμπληρώνουν την εκπαίδευσή τους.

Η διδασκαλία των βασικών δεξιοτήτων στους ενηλίκους αποτελεί πρόκληση που απαιτεί ειδικευμένη κατάρτιση. Τα κράτη μέλη πρέπει να παρέχουν εκπαιδευτές βασικών δεξιοτήτων για ενηλίκους με ελκυστικές σταδιοδρομίες και κατάλληλες συνθήκες εργασίας, καθώς και υψηλής ποιότητας αρχική κατάρτιση και συνεχή επαγγελματική εξέλιξη που επικεντρώνονται σε στρατηγικές διδασκαλίας και αντικείμενο στοχευμένα στους ενηλίκους.

Οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι που χρειάζεται να βελτιώσουν τις βασικές τους δεξιότητες συχνά χρειάζονται επιπλέον υποστήριξη για να ολοκληρώσουν την εκπαιδευτική τους διαδρομή, όπως εξειδικευμένες υπηρεσίες καθοδήγησης, ανοικτές διόδους προόδου και ευκαιρίες για τη διαπίστευση και την πιστοποίηση της προηγούμενης μάθησής τους. Η αποτελεσματική στήριξη αυξάνει τις πιθανότητες των ενηλίκων να προχωρήσουν και παραπέρα.

Για να ενθαρρυνθεί η συνέχιση της φοίτησης, τα προγράμματα θα πρέπει να παρέχονται όσο το δυνατόν πιο κοντά στον τόπο κατοικίας των ατόμων. Θα πρέπει επίσης να παρέχεται πρακτική υποστήριξη για θέματα όπως διδάκτρα, έξοδα ταξιδιού, παιδική φροντίδα και μείωση του χρόνου εργασίας. Τα προγράμματα θα πρέπει να προσφέρουν τη δυνατότητα να συνεχίζονται μετά από ένα διάστημα αποχής από τη μάθηση.

Όλοι οι ενήλικες σήμερα χρειάζονται ψηφιακές δεξιότητες.

Οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι δεν χρειάζονται απλώς καλύτερο γραμματισμό· χρειάζονται και καλύτερες ψηφιακές γνώσεις. **Υπάρχει ένα αυξανόμενο «ψηφιακό χάσμα» δεξιοτήτων στην Ευρώπη** Οι ψηφιακές δεξιότητες αποτελούν βασικά προσόντα. Ωστόσο, πολλοί ενήλικες δεν διαθέτουν τις δεξιότητες που χρειάζονται για να ζουν και να εργάζονται σε μια ολοένα και πιο ψηφιακή κοινωνία και αγορά εργασίας. Δεν είναι σε θέση να επωφεληθούν πλήρως από τις ευκαιρίες που παρέχουν τα ψηφιακά μέσα και διατρέχουν τον κίνδυνο να βρεθούν ακόμα περισσότερο αποκλεισμένοι, καθώς ολοένα και περισσότερες πληροφορίες και υπηρεσίες παρέχονται διαδικτυακά.

Οι ψηφιακοί πόροι πρέπει να χρησιμοποιούνται ευρύτερα στην εκπαίδευση των ενηλίκων.

Οι τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνίας (ΤΠΕ) μπορούν και πρέπει να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην απόκτηση γνώσεων. **Οι κινητές συσκευές, οι ανοικτοί εκπαιδευτικοί πόροι (ΑΕΠ) και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης παρέχουν τεράστιες δυνατότητες για τη διεύρυνση των δυνατοτήτων πρόσβασης στην εκπαίδευση ενηλίκων.** Μπορούν επίσης να υποστηρίξουν την άτυπη μάθηση και να βελτιώσουν τις ευκαιρίες για τυπική και μη τυπική εκπαίδευση. Ωστόσο, το δυναμικό των ΤΠΕ στην εκπαίδευση ενηλίκων δεν αξιοποιείται πλήρως επί του παρόντος. Οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα να αποκτήσουν δωρεάν βασικές ψηφιακές δεξιότητες. Χρειάζονται δραστηριότητες απήχησης για τη συμμετοχή δυσπρόσιτων ομάδων. Θα πρέπει να εκπονηθούν προγράμματα για την ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην ανάπτυξη του γραμματισμού και του αριθμητισμού.

Η «επανάσταση των ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων (ΑΕΠ)» υπόσχεται να διαθέτει υψηλής ποιότητας εκπαιδευτικούς πόρους σε όλους ανά πάσα στιγμή, οπουδήποτε και με σχετικά χαμηλό κόστος. Ωστόσο, μια πρόσφατη μελέτη της Επιτροπής³ καταδεικνύει ότι αυτή η επανάσταση σε πολλά κράτη μέλη της ΕΕ δεν έχει επιφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων. Εάν τα κράτη μέλη βασίζονται μόνο στη σταδιακή και με γνώμονα την αγορά πρόοδο για την αντιμετώπιση αυτής της πρόκλησης, ένα μεγάλο μέρος του δυναμικού της διδασκαλίας των ΤΠΕ θα παραμείνει ανεκμετάλλευτο· χρειάζονται, επομένως, πολιτικές πρωτοβουλίες μεγάλης κλίμακας για να αντιμετωπιστούν οι ελλείψεις υποδομές των ΤΠΕ στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων.

---

³ Ενήλικες εκπαιδευόμενοι σε περιβάλλοντα ψηφιακής μάθησης (EAC-2013-0563)

Οι πολιτικές για τις ΤΠΕ θα πρέπει να εξασφαλίζουν μια καλή ισορροπία μεταξύ τεσσάρων στοιχείων:

- ένα σαφές όραμα για την προώθηση των ψηφιακών δεξιοτήτων των ενηλίκων και την αξιοποίηση του ψηφιακού δυναμικού·
- τη διασφάλιση της διαθεσιμότητας πόρων μάθησης υψηλής ποιότητας·
- συνολικά προγράμματα στήριξης των υπευθύνων κατάρτισης ενηλίκων στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων τους, καθώς και στη χρήση των ΤΠΕ· και
- καινοτόμες προσεγγίσεις για την εξασφάλιση επαρκών επενδύσεων σε υποδομές και εξοπλισμό.

Η πολιτική της εκπαίδευσης ενηλίκων πρέπει να είναι συνεκτική και συντονισμένη.

Μια στρατηγική, μακροπρόθεσμη εστίαση στην επίτευξη παροχής βιώσιμης εκπαίδευσης ενηλίκων, με ισχυρή διακυβέρνηση και μια συστημική προσέγγιση για τη βελτίωση των εθνικών βασικών δεξιοτήτων θα ωφελήσει ένα ευρύ φάσμα τομέων πολιτικής. Θα παρέχει, επίσης, σημαντική απόδοση των επενδύσεων με την μορφή μείωσης των κοινωνικών δαπανών και μια πιο πλούσια και πιο δυναμική οικονομία. Τα βραχυπρόθεσμα, χαμηλής ποιότητας προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων είναι δαπανηρά και αναποτελεσματικά.

Η εκπαίδευση των ενηλίκων αποτελεί σύνθετο πεδίο πολιτικής. Συμβάλλει σημαντικά σε πολλές άλλες πολιτικές (π.χ. οικονομία, υγεία, οικογένεια ...). Η ευθύνη για την πολιτική εκπαίδευσης ενηλίκων κατανέμεται συχνά σε διάφορα υπουργεία και υπηρεσίες (π.χ. εκπαίδευσης, κατάρτισης, μετανάστευσης, δικαιοσύνης ...) και διάφορα επίπεδα χάραξης πολιτικής (τοπικό, περιφερειακό, εθνικό). Αυτή η κοινή ευθύνη συχνά οδηγεί σε μια κατάσταση κατά την οποία η εκπαίδευση ενηλίκων είναι κατακερματισμένη και η αποτελεσματικότητά της πάσχει από ανεπαρκή συντονισμό.

Ένας μεγάλος αριθμός κυβερνητικών οργανώσεων, οργανώσεων του ιδιωτικού τομέα και του τριτογενούς τομέα παρέχουν υπηρεσίες εκπαίδευσης ενηλίκων. Ως εκ τούτου, η αποδοτικότητα της παροχής εκπαίδευσης ενηλίκων και της πολιτικής συνολικά υπονομεύεται συχνά από την έλλειψη συντονισμού μεταξύ των πολλών αυτών μερών, με αποτέλεσμα μια κατακερματισμένη και μη συνεκτική παροχή.

Οι βελτιωμένες βασικές δεξιότητες θα αποφέρουν σημαντικά οφέλη σε πολλούς τομείς πολιτικής. Οι αποτελεσματικές πολιτικές απαιτούν ισχυρή συνεργασία, μεταξύ άλλων, μεταξύ των υπουργείων παιδείας, απασχόλησης, κοινωνικής πρόνοιας, επιχειρήσεων και υγείας, των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών. Η συνεργασία μεταξύ τομέων πολιτικής πρέπει να βελτιωθεί σε όλα τα κράτη μέλη. Αυτό είναι ιδιαίτερα ζωτικής σημασίας για την εφαρμογή αποτελεσματικών στρατηγικών απήχησης με ομάδες ενηλίκων που παρουσιάζουν προβληματική συμμετοχή.

Τα κράτη μέλη πρέπει να εξασφαλίσουν τη συνοχή των πολιτικών της εκπαίδευσης ενηλίκων με την πάροδο του χρόνου, δηλαδή με βάση ένα μακρόπνοο στρατηγικό όραμα, αρκετά όμως ευέλικτο ώστε να ανταποκρίνεται στις νέες προκλήσεις όπως η προσφυγική κρίση και να προσαρμόζεται με βάση την ανατροφοδότηση από τους χρήστες και την παρακολούθηση.

Οι πολιτικές στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων πρέπει να ενημερώνονται μέσω τεκμηριωμένων στοιχείων και ενδεδειγμένης παρακολούθησης.

Η επιλογή μεταρρυθμίσεων της πολιτικής για την εκπαίδευση ενηλίκων πρέπει να βασίζεται σε αδιάσειστα τεκμηριωμένα στοιχεία που υπογραμμίζουν τις πλέον αποτελεσματικές πρακτικές και παρεμβάσεις. Επενδύοντας στην έρευνα σχετικά με το τι αποδίδει στην πράξη, καθώς και μέσω της παρακολούθησης των επιπτώσεων των πολιτικών τους, οι χώρες μπορούν να κάνουν την παροχή της εκπαίδευσης πιο αποτελεσματική και μακροπρόθεσμα να εξοικονομούν χρήματα. Η ομάδα εργασίας «ΕΚ

2020» για την εκπαίδευση ενηλίκων συνέβαλε στην ανάπτυξη ενός πλαισίου που θα βοηθήσει τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής στις αποφάσεις τους σχετικά με τις πολιτικές στον τομέα της μάθησης ενηλίκων.

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΓΚΑΡΣΙΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Η ομάδα εργασίας για τις εγκάρσιες δεξιότητες συνέβαλε στην υιοθέτηση του κοινού πλαισίου αναφοράς της ΕΕ για τις γλωσσικές και ψηφιακές δεξιότητες και στην ανάπτυξη ενός τέτοιου πλαισίου για τις επιχειρηματικές δεξιότητες.

Εγκάρσιες δεξιότητες για την απασχολησιμότητα, την καινοτομία και την ενεργό συμμετοχή στα κοινά

Οι δεξιότητες που απαιτούνται στον 21ο αιώνα έχουν αλλάξει σημαντικά εξαιτίας της όλο και περισσότερο παγκόσμιας, διασυνδεδεμένης κοινωνίας της γνώσης. Παράλληλα με τις βασικές δεξιότητες, οι εγκάρσιες δεξιότητες, όπως η ικανότητα επίλυσης προβλημάτων, το επιχειρηματικό πνεύμα, η κριτική σκέψη και η ψηφιακή ικανότητα, σύμφωνα με σύσταση του 2006 για τις βασικές αρμοδιότητες, αποκτούν όλο και μεγαλύτερη σημασία. **Οι εγκάρσιες δεξιότητες είναι απαραίτητες για την απασχολησιμότητα, την καινοτομία και την ενεργό συμμετοχή στα κοινά.**

Ωστόσο, οι δεξιότητες αυτές είναι λιγότερο καλά ενσωματωμένες στην τυπική εκπαίδευση και κατάρτιση και συχνά αποκτώνται μέσω της ανεπίσημης και της άτυπης μάθησης. Είναι, ως εκ τούτου, **δύσκολο να προσδιοριστούν, να αξιολογηθούν και να επικυρωθούν και λιγότερο σαφείς να διδαχθούν και να αποτελέσουν αντικείμενο μάθησης.** Τα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης και τα σχετικά μαθησιακά αποτελέσματα θα πρέπει να καλύπτουν τις δεξιότητες αυτές.

Η ομάδα εργασίας εξέτασε αυτές τις προκλήσεις. Δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση **στα εργαλεία που μπορούν να διευκολύνουν τη διδασκαλία, τη μάθηση, την αξιολόγηση και την τεκμηρίωση** ορισμένων από αυτές τις εγκάρσιες δεξιότητες. Η ομάδα συνέβαλε στην ανάπτυξη και τη συζήτηση γύρω από **κοινά πλαίσια αναφοράς ικανοτήτων για τις γλωσσικές, τις ψηφιακές και τις επιχειρηματικές δεξιότητες.**

Ενώ αρχικά η εντολή της ομάδας εργασίας αφορούσε την υλοποίηση συνεργειών και τη δυνατότητα μεταφοράς μεταξύ των εγκάρσιων δεξιοτήτων, τα θέματα που χαρακτηρίζουν τις εν λόγω δεξιότητες δεν συζητήθηκαν λόγω έλλειψης εγκάρσιας προσέγγισης στην ανάπτυξη ικανοτήτων σε εθνικό επίπεδο. Θα μπορούσε όμως να αποτελέσει μέρος μελλοντικών εργασιών.

Η βελτίωση των αποτελεσμάτων της διδασκαλίας και εκμάθησης γλωσσών

Χάρη σε προηγούμενη καταγραφή και συγκριτική ανάλυση των γλωσσών στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, τα κράτη μέλη συμφώνησαν όσον αφορά τις κύριες προκλήσεις καθώς και το ρόλο **του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς (ΚΕΠΑ) του Συμβουλίου της Ευρώπης**⁴ για την αντιμετώπιση των προκλήσεων αυτών.

Τα κύρια συμπεράσματα ήταν τα ακόλουθα:

- υπάρχει ανάγκη για **εκ νέου εστίαση της πολιτικής για την πολυγλωσσία** στη διδασκαλία και εκμάθηση γλωσσών μέσω της καλύτερης κατανόησης των αρχών του ΚΕΠΑ·
- υφίσταται περιθώριο για συνεχή **κατάρτιση των επαγγελματιών του κλάδου** μέσω του σχεδίου RELANG⁵, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το ευρωπαϊκό κέντρο σύγχρονων γλωσσών·

⁴ http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/cadre1_en.asp

⁵ <http://relang.ecml.at/>

- Θα πρέπει να συνεχιστεί και να προωθηθεί μια **καλύτερη διάδοση και εφαρμογή των αρχών του ΚΕΠΑ**, ιδίως όσον αφορά την κατάρτιση των προγραμμάτων σπουδών, την κατάρτιση των εκπαιδευτικών και την αξιολόγηση.
- Θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην **αυτοαξιολόγηση και τη διαμορφωτική αξιολόγηση** που θα βοηθά τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς να κατευθύνουν καλύτερα τη δια βίου απόκτηση γλωσσικών ικανοτήτων.
- **Οι εγκάρσιες/μεταβιβάσιμες γλωσσικές ικανότητες** μπορούν να αξιοποιηθούν καλύτερα, με βάση τις αρμοδιότητες που έχουν ήδη αποκτηθεί για τη βελτίωση του γλωσσικού οπλοστασίου.
- Θα πρέπει να ελέγχεται τακτικά η συνάφεια της εκμάθησης και της διδασκαλίας γλωσσών με την **πραγματικότητα της αγοράς εργασίας**, τις προσδοκίες των εκπαιδευομένων, των εργοδοτών και των παρόχων τριτοβάθμιας/συμπληρωματικής εκπαίδευσης.
- Θα πρέπει να προωθηθεί, κατά περίπτωση με τη χρήση του **χαρτοφυλακίου γλωσσών Europass**, η αυξημένη χρήση των επιπέδων του ΚΕΠΑ ως εργαλείου διαφάνειας σε πιστοποιητικά που εκδίδονται από τα σχολεία, στις ανακοινώσεις για κενές θέσεις εργασίας, στα βιογραφικά σημειώματα κ.λπ.

Πλαίσιο ικανοτήτων της ΕΕ για τις ψηφιακές ικανότητες

Η ψηφιακή επάρκεια είναι κάτι περισσότερο από απλές λειτουργικές δεξιότητες στις ΤΠΕ· περιλαμβάνει την κριτική, δημιουργική και συνεργατική χρήση των ΤΠΕ.

Για να εξευρεθεί μια κοινή αντίληψη της ψηφιακής ικανότητας, η έννοια διασπάστηκε σε «συστατικά στοιχεία». Ο στόχος ήταν να συγκροτηθεί ένα πλαίσιο αναφοράς ικανοτήτων.

Το **ευρωπαϊκό πλαίσιο ψηφιακών ικανοτήτων για τους πολίτες (DIGCOMP)** που είναι ήδη διαθέσιμο⁶, περιγράφει πέντε τομείς: επεξεργασία πληροφοριών, επικοινωνία, δημιουργία περιεχομένου, ασφάλεια και επίλυση προβλημάτων, συγκεντρώνοντας 21 ικανότητες όσον αφορά τις γνώσεις, δεξιότητες και συμπεριφορές.

Σε αυτή τη βάση, μπορούν να αναπτυχθούν εργαλεία αυτοαξιολόγησης για εκπαιδευομένους και πολίτες μέσω περιγραφών για τα διάφορα επίπεδα επάρκειας⁷ με την υποστήριξη πολλών ενδιαφερόμενων φορέων (παρόχων εκπαίδευσης και κατάρτισης, υπηρεσιών απασχόλησης, επιχειρήσεων, κέντρων καθοδήγησης, κοινωνικών εταίρων και φορέων χάραξης πολιτικής). **Τα εργαλεία αυτοαξιολόγησης προσφέρουν τη δυνατότητα σε κάθε πολίτη να μετρά τις γνώσεις, τις ικανότητες και τις δεξιότητες που έχει αποκτήσει, αλλά και τα στοιχεία που του λείπουν, ώστε να διευκολυνθεί η συνεχής κατάρτιση του και/ή η αναζήτηση εργασίας.**

Το πλαίσιο ψηφιακών ικανοτήτων της ΕΕ παρέχει περιγραφείς μαθησιακών αποτελεσμάτων για τρία επίπεδα επάρκειας (βιογραφικό EUROPASS) και οκτώ επίπεδα επάρκειας όσον αφορά τις ανάγκες των χρηστών για άλλους σκοπούς (αυτοαξιολόγηση, σχεδιασμός προγραμμάτων, αξιολόγηση ταλέντων κ.λπ.).

Η υιοθέτηση του DIGCOMP από τα κράτη μέλη αποδεικνύει τη χρησιμότητά του⁸.

Ανάπτυξη επιχειρηματικών δεξιοτήτων για τους πολίτες

Υπάρχουν πολλές ενδιαφέρουσες πρωτοβουλίες σε ολόκληρη την Ευρώπη για την συμπερίληψη της επιχειρηματικής μάθησης στην τυπική και μη τυπική εκπαίδευση. Ωστόσο, υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές μεταξύ των διαφόρων χωρών, ακόμη και μεταξύ σχολείων. Μια από τις προκλήσεις αφορά την διαφορετική αντίληψη της έννοιας του τι

⁶ <http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC83167.pdf>

⁷ Βλ. ιδίως σ. 14 της έκθεσης DIGCOMP

⁸ Βλ. χάρτη: <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp/implementation?search>

σημαίνει η εκπαίδευση στην επιχειρηματικότητα, από μια στενή αντίληψη που επικεντρώνεται στη δημιουργία επιχειρήσεων έως μια ευρύτερη προσέγγιση που περιλαμβάνει τη δημιουργικότητα, την ανάληψη κινδύνων και την καινοτομία.

Για τη στήριξη της ανάπτυξης της εκπαίδευσης στην επιχειρηματικότητα και τη συμβολή της στις εγκάρσιες δεξιότητες, συμφωνήθηκε ένας λειτουργικός ορισμός της επιχειρηματικότητας:

«Επιχειρηματικότητα είναι η δράση για την προώθηση ευκαιριών και ιδεών και η μετατροπή τους σε αξίες για τους άλλους. Η αξία που δημιουργείται μπορεί να είναι οικονομική, πολιτιστική ή κοινωνική».

Μετά από διαβούλευση με περισσότερους από 200 φορείς (συμπεριλαμβανομένων των εμπειρογνομόνων της ομάδας εργασίας), αναπτύχθηκε **ένα ευρωπαϊκό εννοιολογικό πλαίσιο για την επιχειρηματική ικανότητα (ENTRECOMP)**, το οποίο θα είναι διαθέσιμο τον Ιούνιο του 2016. Βασίζεται σε τρεις τομείς ικανοτήτων και 13 ικανότητες με περιγραφείς για καθεμία από αυτές.

Συνοδεύεται από αναγνωρισμένο στην ΕΕ ερωτηματολόγιο αυτοαξιολόγησης για τη στήριξη των εκπαιδευτικών, των εταιρειών και των φυσικών προσώπων κατά την αξιολόγηση του επιπέδου των επιχειρηματικών τους δεξιοτήτων.

Συμφωνήθηκε, επίσης, ότι υπάρχει ανάγκη ανταλλαγής ορθών πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών, όπως στο πλαίσιο των πειραματικών δράσεων πολιτικής για την επιχειρηματικότητα ή στο έργο Επιχειρηματικότητα 360⁹. Οι ορθές πρακτικές διατίθενται επίσης στην πύλη Σχολικής Εκπαίδευσης¹⁰.

---

⁹ <http://www.oecd.org/site/entrepreneurship360/home/>

¹⁰ <http://www.schooleducationgateway.eu/el/pub/index.htm>

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΜΑΘΗΣΗ

Η ομάδα εργασίας ΕΚ 2020 για την ψηφιακή και διαδικτυακή μάθηση (ομάδα εργασίας ΨΔΜ) ανέλυσε τα πορίσματα των ερευνών, αντάλλαξε ορθές πρακτικές και ανέπτυξε μεθοδολογίες και εργαλεία για τη βελτίωση της ποιότητας και την αύξηση του βαθμού χρήσης της ψηφιακής και της διαδικτυακής μάθησης.

Ένα πλαίσιο αναφοράς που θα βοηθήσει τα εκπαιδευτικά ιδρύματα να αναπτύξουν καινοτόμα και ανοικτά μαθησιακά περιβάλλοντα

Οι ψηφιακές τεχνολογίες για την εκπαίδευση έχουν φτάσει σε υψηλό επίπεδο ωριμότητας· διατίθενται και χρησιμοποιούνται όλο και πιο ευρέως κατάλληλες υποδομές, συσκευές, εργαλεία/λογισμικό και περιεχόμενο. Ωστόσο, η υιοθέτηση των ψηφιακών και διαδικτυακών μαθησιακών τεχνολογιών παραμένει άνοιξη μεταξύ των κρατών μελών. Η θεσμική ηγεσία, οι ικανότητες του διδάσκοντος και τα συνεκτικά πλαίσια πολιτικής παραμένουν σημαντικά εμπόδια στην ενσωμάτωση.

Υπάρχει ευρεία συμφωνία μεταξύ των φορέων χάραξης πολιτικής και των εκτελεστικών παραγόντων ότι **απαιτούνται ολιστικές προσεγγίσεις για τη βέλτιστη εκπαιδευτική χρήση των ψηφιακών και διαδικτυακών τεχνολογιών μάθησης**. Το πλαίσιο αναφοράς «Ψηφιακά ικανή εκπαιδευτική οργάνωση» που ανέπτυξε η ομάδα εργασίας με το IPTS¹¹ θα βοηθήσει τα εκπαιδευτικά ιδρύματα να αυξήσουν της ψηφιακές τους ικανότητες. Εξετάζει έξι βασικούς τομείς για θεσμικές αλλαγές: **ηγεσία και διακυβέρνηση· πρακτικές διδασκαλίας και εκμάθησης και επαγγελματική εξέλιξη· περιεχόμενο και εκπαιδευτικά προγράμματα· συνεργασία και δικτύωση· αξιολόγηση· υποδομές**.

Διασφάλιση ποιότητας για ανοικτά και καινοτόμα μαθησιακά περιβάλλοντα

Η διασφάλιση της ποιότητας ανοικτών και καινοτόμων μαθησιακών περιβαλλόντων εξετάστηκε σε ειδική εκδήλωση μάθησης από ομοτίμους. Η ενσωμάτωση της ψηφιακής και της διαδικτυακής μάθησης στην εκπαίδευση εγείρει νέα ζητήματα και προκλήσεις όσον αφορά την εξασφάλιση ποιότητας τουλάχιστον από τρεις απόψεις: του μαθητή, του καθηγητή και του φορέα. Δεν υπάρχουν **σαφείς και ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές** για τη διασφάλιση της ποιότητας. Οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές μπορούν:

- να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη ψηφιακά ικανών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, καθώς και των ψηφιακών ικανοτήτων εκπαιδευτικών και μαθητών·
- να επιτρέψουν στους επαγγελματίες να αξιολογούν διάφορες πτυχές της ποιότητας στην ψηφιακή και διαδικτυακή μάθηση και να προωθήσουν τη χρήση υψηλής ποιότητας ψηφιακών ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων·
- να υποστηρίξουν τους φοιτητές στην ανάπτυξη της ικανότητας να αξιολογούν με τρόπο κριτικό και ανεξάρτητο την ποιότητα των ψηφιακών υπηρεσιών και του διαδικτυακού υλικού.

¹¹ Το Ινστιτούτο Τεχνολογικών Προβλέψεων αποτελεί τμήμα του Κοινού Κέντρου Ερευνών της Επιτροπής

Παραγωγή και συμπερίληψη του ψηφιακού περιεχομένου σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης

Οι προσβάσιμοι και ανοικτοί εκπαιδευτικοί πόροι υψηλής ποιότητας μπορούν να συμβάλουν ώστε οι πρακτικές εκπαίδευσης και κατάρτισης να μετατραπούν σε μια περισσότερο ανοικτή και εξατομικευμένη μάθηση. Χρειάζονται περισσότερες προσπάθειες για να βελτιωθεί η χρηστικότητα των υφιστάμενων πλατφορμών μέσω **πilotικών έργων μεγάλης κλίμακας**. Τα πιλοτικά έργα αυτού του είδους θα μας βοηθήσουν επίσης να κατανοήσουμε καλύτερα τον τρόπο με τον οποίο οι εκπαιδευτικοί κάνουν χρήση των ΑΕΠ.

Τα γλωσσικά εμπόδια εξακολουθούν να αποτελούν τροχοπέδη για την περαιτέρω ευρωπαϊκή συνεργασία σχετικά με τους ΑΕΠ, ιδίως στον τομέα της σχολικής εκπαίδευσης. Επιπλέον, οι διαφορές στα προγράμματα σπουδών δυσκολεύουν την ανάπτυξη δεικτών ταξινόμησης και ποιότητας που μπορούν να γίνουν κατανοητοί και να χρησιμοποιούνται με ομοιόμορφο τρόπο.

Μια εμπειριστατωμένη χαρτογράφηση από τα προγράμματα σπουδών στους πόρους θα μπορούσε να είναι επωφελής για τη διασυνοριακή χρήση των πόρων και να υποστηρίξει τη διείσδυση κάθε τύπου ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού.

Τέλος, σε χώρες με χαμηλό αριθμό χρηστών ΑΕΠ μπορεί να είναι δύσκολος ο προσδιορισμός ενός βιώσιμου μοντέλου για τους πόρους αυτούς. Η διερεύνηση της **βιωσιμότητας μοντέλων διακρατικής συνεργασίας σχετικά με τους ΑΕΠ** θα μπορούσε να αποδειχθεί επωφελής.

Καθιστώντας πιο προσιτά τα αποθετήρια ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων

Η έλλειψη συνεκτικών δεδομένων και από κοινού συμφωνημένων ταξινόμησεων για τους εκπαιδευτικούς πόρους αποτελεί εμπόδιο για την υιοθέτηση των ΑΕΠ, καθώς καθιστά δυσκολότερο για τους εκπαιδευτικούς το να αξιολογούν την ποιότητα και την καταλληλότητα των πόρων για τις ανάγκες τους.

Οι μελλοντικές προσπάθειες για την πρόωθηση των ΑΕΠ θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τη διάσταση της διασφάλισης της ποιότητας, καθώς και την ταξινόμηση και την τυποποίηση μεταδεδομένων. **Η έγκριση ελάχιστων προδιαγραφών για τα μεταδεδομένα θα μπορούσε να αυξήσει τη χρήση των ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων και του λοιπού ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού.**

Μεγαλύτερη σαφήνεια σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας

Το υφιστάμενο πλαίσιο προστασίας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας είναι υπερβολικά πολύπλοκο για τους εκπαιδευτικούς¹². Το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο τείνει επίσης να ευνοεί τις αναλογικές παρά τις ψηφιακές πρακτικές. **Η απλότητα και η σαφήνεια θα πρέπει να αποτελούν τις κατευθυντήριες αρχές για την υπό εξέλιξη αναθεώρηση του ισχύοντος ευρωπαϊκού πλαισίου για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο.**

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης σύμφωνα με το ισχύον πλαίσιο είναι τέτοιες που απαιτούν συχνά νομική εμπειρογνώμοσύνη. **Η δημιουργία σημείων επαφής που παρέχουν στους εκπαιδευτές συμβουλές όσον αφορά τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στην ψηφιακή και διαδικτυακή μάθηση θα μπορούσε να συμβάλει στην άρση των εμποδίων στη χρήση για τους χρήστες.**

---

¹² Οι άδειες [Creative Commons](#) αποτελούν εκ των πραγμάτων πρότυπο για την αδειοδότηση των ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων.

Έχουν εντοπιστεί σημαντικές τάσεις στην ψηφιακή και διαδικτυακή μάθηση

Οι βασικές τάσεις περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

Οι κινητές τεχνολογίες και η ταχύτερη πρόσβαση στο διαδίκτυο έχουν οδηγήσει σε **νέες μορφές υβριδικής μάθησης που συνδυάζουν την τυπική, μη τυπική και άτυπη μάθηση.**

Τα εκπαιδευτικά συστήματα είναι πλέον ανοικτά σε νέους φορείς¹³ και οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές μπορούν να οικοδομήσουν ισχυρές και χωρίς αποκλεισμούς κοινότητες που υποστηρίζουν πλούσιες εμπειρίες μάθησης.

Η πανταχού παρουσία των **μέσων κοινωνικής δικτύωσης και των ψηφιακών τεχνολογιών σε ολόκληρη την κοινωνία έχει δείξει ότι υπάρχει ανάγκη τα εκπαιδευτικά ιδρύματα να διευρύνουν το μαθησιακό περιβάλλον** για να υποστηρίξουν την απασχολησιμότητα και την ενεργό συμμετοχή στα κοινά.

Οι ψηφιακοί και ανοικτοί εκπαιδευτικοί πόροι μπορούν να χρησιμοποιηθούν, να διανεμηθούν και να προσαρμοστούν σε διάφορα μαθησιακά πλαίσια επιτρέποντας στους εκπαιδευόμενους να γίνουν συμπαραγωγοί του υλικού διδασκαλίας και δίνοντας τη δυνατότητα για πιο αυθεντικές εμπειρίες μάθησης.

Τα δεδομένα που προκύπτουν από τις διαδικτυακές δραστηριότητες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την **εξατομικευμένη μάθηση, διδασκαλία και αξιολόγηση** (μαθησιακή ανάλυση). Επί του παρόντος, η έρευνα σε ευρωπαϊκό επίπεδο σχετικά με τη μαθησιακή ανάλυση για τη διαμόρφωση πολιτικής και πρακτικής είναι περιορισμένη, συμπεριλαμβανομένων θεμάτων όπως η προστασία των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής.

Βασικά μηνύματα της ομάδας εργασίας

Η **καινοτομία απαιτεί μια ολιστική προσέγγιση** και συμμετοχή των συντελεστών σε όλα τα επίπεδα του εκπαιδευτικού συστήματος. Το άνοιγμα και η εισαγωγή καινοτομιών στο μαθησιακό περιβάλλον έχουν πολυδιάστατο χαρακτήρα και υπερβαίνουν τη χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών.

Θα πρέπει να ενθαρρυνθούν οι **νέες εταιρικές σχέσεις και μέθοδοι συνεργασίας** μεταξύ των διαφόρων ιδρυμάτων και πέραν των συνόρων.

Η **εξατομικευμένη μάθηση**, μέσω των ψηφιακών τεχνολογιών, μπορεί να επιφέρει σημαντικές βελτιώσεις στα μαθησιακά αποτελέσματα.

Οι ψηφιακές ικανότητες και η απόκτηση δεξιοτήτων δεν μπορούν να διαχωριστούν από τον τρόπο με τον οποίο οργανώνονται οι διαδικασίες μάθησης και από τον τρόπο με τον οποίο τα προγράμματα σπουδών μετατρέπονται σε παιδαγωγικές πρακτικές.

Η χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών θα σημαίνει ότι συλλέγονται ολοένα και περισσότερα δεδομένα που αφορούν τις διαδικασίες μάθησης. Η «μαθησιακή ανάλυση» διαθέτει σημαντικό δυναμικό για την εξατομίκευση και τη βελτίωση της μάθησης. Ωστόσο, η **μαθησιακή ανάλυση εγείρει επίσης ερωτήματα σχετικά με την προστασία και διατήρηση των δεδομένων και την ιδιωτική ζωή**, τα οποία πρέπει να αντιμετωπιστούν. Θα πρέπει να υπάρξει στήριξη για περαιτέρω έρευνα σε ευρωπαϊκό επίπεδο ούτως ώστε να δοθεί στήριξη σε μια πολιτική βασισμένη σε τεκμηριωμένα δεδομένα.

---

¹³ Αυτό είναι το βασικό μήνυμα της ανακοίνωσης για το «Άνοιγμα της εκπαίδευσης». [COM/2013/0654 final](#).